

**UNIVERSITATEA „ALEXANDRU IOAN CUZA”, IAȘI
FACULTATEA DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚELE EDUCAȚIEI
ȘCOALA DOCTORALĂ DE PSIHOLOGIE ȘI ȘTIINȚE ALE EDUCAȚIEI
DOMENIUL: PSIHOLOGIE**

**ROLUL UNOR VARIABILE PARENTALE ÎN
DEZVOLTAREA AUTOCONTROLULUI LA COPII**

Autor: Simona Ciocan (căș. Pojoga)

Coordonator științific: Prof. Univ. Dr. Maria Nicoleta Turliuc

Iași

2022

CADRU TEORETIC

Încercarea de a înțelege și de a clarifica modul în care autocontrolul este conceptualizat, a dinamicii în care această abilitate se dezvoltă, precum și implicațiile practice pe care controlul de sine le poate avea pentru individ ne-au condus spre investigarea factorilor care formează autocontrolul copiilor. Rezultatele aparent contradictorii prezentate în studiile științifice au condus la un demers riguros de examinare a literaturii de specialitate în vederea identificării celor mai relevanți factori care pot influența controlul de sine al copiilor.

În prezenta cercetare ne-am propus să analizăm din punct de vedere teoretic și empiric obiective ce țin de formarea autocontrolului la copii. Cadrul teoretic amplu și informațiile teoretice dispersate identificate cu ocazia revizuirii literaturii de specialitate, contextele variate în care autocontrolul copilului se poate manifesta, diversitatea formelor de manifestare a factorului evaluat, precum și multitudinea practicilor și a strategiilor care pot conduce la dezvoltarea autocontrolului la copii, au făcut necesar ca prim obiectiv al cercetării examinarea amănunțită a literaturii de specialitate, după care am urmărit examinarea principalelor relații identificate în cadrul unor studii empirice originale. Cercetarea empirică este fundamentată pe studii științifice din domeniu care construiesc cadrul conceptual al termenilor și al dinamicii dintre factori și susțin datele pe care noi le-am obținut.

În prima parte a acestei lucrări am realizat fundamentarea teoretică care explică dinamica variabilelor ce urmează a fi analizate. Am realizat o sinteză teoretică amănunțită a literaturii, am definit termenii și relațiile dintre factorii menționați așa cum sunt prezentați în studii științifice și am încercat să răspundem la întrebarea „Care este rolul unor factori parentali care influențează formarea autocontrolului la copii?”. La baza acestei întrebări de cercetare stau studii științifice și teorii care definesc contextul în care autocontrolul se formează: în cadrul socializării parentale, prin acțiunea de modelare parentală și prin strategiile pe care părintele le utilizează.

În vederea înțelegerii conceptului de autocontrol am identificat o serie de definiții care susținut legătura lui cu relațiile din prezentul demers de cercetare. Unii autori afirmă că autocontrolul face referire la controlul comportamentelor, gândurilor și emoțiilor, precum și la modificarea sau inhibarea tendințelor deviante, implică acțiune voluntară și conștientizarea propriilor acțiuni (Baumeister et al., 1994). Alți autori definesc controlul de sine ca întârzierea sau amânarea recompensei. Individul alege să nu îndeplinească o acțiune imediată și se străduiește să

manifeste un comportament prin care să obțină un rezultat care să aducă beneficii pe termen lung (Finkenauer et al., 2005). De asemenea, autocontrolul mai face referire și la exercitarea funcției de monitorizare realizată de individ asupra sa (Muraven & Baumeister, 2000), ține de abilitatea unui individ de a-și controla propriul comportament într-o relativă autonomie față de presiunea externă (Stadler et al., 2015). În alte studii se menționează importanța stabilirii unui obiectiv sau deziderat care să reprezinte o valoare pentru individ. Individul își ajustează comportamentul în vederea atingerii unui scop propus care să fie în acord cu valorile și standardele sale (Baumeister et al., 1994). Alte conceptualizări pun accent pe abilitatea individului de a prelucra adecvat răspunsurile emoționale sub presiunea stimulilor interni și externi și menționează nevoia acestuia de a se conforma așteptărilor sociale (Coyne & Wright, 2013).

Abilitatea de autocontrol se formează în timp și se dezvoltă în grade diferite la fiecare individ. Are caracter dinamic, ceea ce arată că un individ poate avea diferite niveluri de autocontrol de-a lungul vieții sale. Controlul de sine presupune angajarea într-un posibil comportament important, dar căruia îi lipsește certitudinea tocmai prin faptul că are loc întârzierea recompensei (Muraven & Baumeister, 2000). Pe de altă parte, comportamentul apropiat, de altfel atractiv, are o finalitate imediată, dar este calificat drept mai puțin important pentru scopul general al individului (Kanfer, 1970).

La întrebarea ce este autocontrolul putem răspunde ținând cont de numeroasele studii din literatura de specialitate care exemplifică autocontrolul și prin intermediul unor concept asociate precum: complianță (Leijten et al., 2018), control inhibitor (Stevenson-Hinde, 1989), automonitorizare (Holmgren et al., 1998), control susținut și efort, control intenționat (Rothbart & Bates, 1998), amânarea recompensei (Mischel, 1974), autoreglare (Karreman et al., 2006). În literatura de specialitate autocontrolul mai este înrudit și cu conceptele de autogestionare, încredere în sine (Finkenauer et al., 2005), autorecadrare (Shanker, 2016), distragerea atenției (Mauro & Harris, 2000) și cu termenii de autodisciplină, voință, controlul propriilor acțiuni și conștiinciozitate (Duckwoth & Kern, 2011).

Această serie de termeni care au fost identificați și definiți succint în partea teoretică sunt înrudiți cu autocontrolul și delimitează terminologia conceptului de autocontrol. Cu toate acestea, există un consens în ceea ce privește discriminarea conceptuală a autocontrolului și legătura lui cu termenii menționați. Se pare că diversitatea termenilor înrudiți ține tocmai de varietatea manifestărilor abilității de autocontrol și de contextele multiple în care această abilitate este

observată și măsurată. Menționarea acestor temeni evidențiază încercarea de a fi cât mai specifici în definirea autocontrolului și a comportamentului manifestat de copii în situații sociale diverse și de a evita riscul unor suprapuneri conceptuale. Și alți autori au dorit să facă distincție între conceptul de autocontrol și termenii menționați și au întărit ideea că nici unul din termenii amintiți nu se suprapune cu autocontrolul, ci mai degrabă sunt manifestări ale autocontrolului și dimensiuni care contruiesc această abilitate (Mauro & Harris, 2000).

Din perspectiva pierderii sau câștigului pe care abilitatea de autocontrol o are pentru individ, cercetătorii privesc această abilitate sub două aspecte: a) în sens pozitiv, face referire la atingerea unor idealuri și ținte comportamentale; b) în sens negativ, cu referire la acțiunea propriu-zisă de înfrânare a unei dorințe râvnite în prezent. Motivația care stă la baza exercitării autocontrolului este dată de interiorizarea dorinței de a urma reguli și de a obține recompense (Barkley, 1997).

În ceea ce privește instrumentele utilizate pentru măsurarea autocontrolului în studiile examinate, s-a constatat că autocontrolul este operaționalizat prin două dimensiuni: a) nivel scăzut – comportament impulsiv, persistența scăzută în sarcini, incapacitate de a finaliza o activitate, decizii emoționale, alegerea unui comportament inadecvat pentru obținerea unei recompense imediate; b) nivel ridicat – alegerea acelor comportamente care aduc beneficii pe termen lung. Examinarea autocontrolului cu cele două dimensiuni ține de alegerea cercetătorilor de a rafina definirea conceptului, analizele statistice și obținerea unor răspunsuri specifice problemelor de cercetare.

În vederea înțelegerii acurate a autocontrolului și a cadrului dezvoltării sale, s-au emis unele teorii și modele conceptuale care definesc autocontrolul și care atestă rolul educației parentale în vederea dezvoltării autocontrolului la copii (Ainslie, 1975; Baumeister et al., 1994; Bronfenbrenner & Ceci, 1994; Gottfredson & Hirschi, 1990; Hobfoll, 2001; Kolb, 1984; Loewenstein, 1996).

Unele teorii sunt mai generale, altele mai specifice fiind mai clar focusate asupra dezvoltării autocontrolului la copii. Aceste teoretizări analizează factorii care conduc la dezvoltarea autocontrolului, explică implicațiile unui nivel redus de autocontrol asupra copilului sau fac referire la interrelația controlului de sine cu factorii de mediu. De asemenea, este delimitat cadrul în care autocontrolul se dezvoltă: în contextul socializării parentale și sintetizează rolul parental în dezvoltarea autocontrolului copiilor. Sunt menționați contextul (condițiile din mediu), timpul (se face referire la o anumită perioadă sensibilă în care se cristalizează autocontrolul) și individul

(percepția copilului asupra acțiunilor parentale). Sunt și teorii care pun accentul pe funcțiile reglatorii implicate în abilitatea de autocontrol, precum și modul în care controlul de sine se manifestă în conduită. Prin urmare, teoriile și modelele teoretice susțin întrebarea de cercetare menționată deoarece delimitează cadrul conceptual al autocontrolului, explică implicațiile unui nivel redus de autocontrol și delimitează cadrul în care autocontrolul se dezvoltă: în contextul socializării parentale.

În urma examinării empirice a studiilor în care este menționată relația dintre variabilele parentale și autocontrolul copilului am identificat rolul controlului parental, cu dimensiunile: a) controlul parental pozitiv - stabilirea regulilor, monitorizarea; b) controlul parental negativ - controlul inhibitor al comportamentului copilului, ignorarea comportamentului nedorit și pedeapsa severă (Li et al., 2014). Argumentarea teoretică sintetizează rolul controlului parental global și al practicilor parentale care însumează controlul parental în relația cu autocontrolul copilului arătând că acesta influențează strategiile de educație utilizate de părinte în formarea autocontrolului copilului.

Nu doar controlul parental poate avea influență asupra nivelului de control de sine la copii. Totodată, literatura de specialitate menționează puterea influenței modelului parental dat de nivelul de autocontrol al părintelui. În această privință există un consens în ceea ce privește comportamentul parental care poate facilita aderența copiilor la reguli și implicit atingerea unui nivel de autocontrol ridicat la copii. Părinții pot afecta dezvoltarea autocontrolului copiilor lor prin: personalitatea părintelui, resursele psihice ale acestuia, gradul de implicare, factori contextuali precum capacitatea de gestionare a stresului și suportul social. Aceste atribute parentale copilul și le poate însuși în două moduri: a) pasiv, din interacțiunea copilului cu părintele său și b) activ, datorită tehnicilor folosite intenționat de părinte și care au ca scop însușirea abilității de autocontrol.

Prin urmare, lucrarea de față a analizat rolul unor variabile parentale asupra dezvoltării autocontrolului copilului, variabile care au fost analizate dispersat în literatura de specialitate și pe care am dorit a le identifica și examina empiric în ceea ce privește rolul lor în formarea autocontrolului copiilor. Astfel s-a analizat dinamica factorilor parentali în studiile deja existente, dar, de asemenea, s-a dorit a se realiza o analiză originală a trăsăturilor parentale în relație cu autocontrolul copilului în studii cu respondenți din cultura românească.

STUDII EMPIRICE

Lucrarea de față cuprinde trei studii empirice originale, care sunt susținute de cercetări anterioare și ale căror rezultate sunt în acord cu cele identificate în literatura de specialitate.

În planul de cercetare empirică am supus examinării studiile existente și care au abordat relația dintre controlul parental și autocontrolul copilului într-un studiu de tip meta-analic. Această cercetare a fost generatoare de alte studii empirice ce le-am dorit a fi examinate pe populație românească. Variabila *autocontrolul parental* este prezentată în literatură ca o manifestare a conduitei părintelui și are implicații asupra stabilirii nivelului de control de sine la copii, în timp ce variabila *controlul parental* ține de tehnicile și strategiile pe care părintele le folosește pentru obținerea anumitor reacții comportamentale specifice unui nivel ridicat de autocontrol. De asemenea, în prezenta lucrare sunt analizat și variabile care ar putea media sau modera relația dintre factorii menționați. Prin urmare, am testat relația controlului parental cu autocontrolul copilului mai întâi într-un studiu de tip meta-analitic și, ulterior, în două studii transversal-corelaționale în care s-a verificat efectul direct și indirect a controlului parental asupra autocontrolului copilului prin intermediul unor mediatori.

Informațiile teoretice erau dispersate și nesistematizate. Nu am identificat nici un review sistematic sau vreo meta-analiză în care să fie examinată relația menționată. De aceea, în primul studiu am examinat cu tehnici specifice analizelor meta-analitice relația dintre controlul parental și autocontrolul copiilor. Clarificarea direcției și amplitudinii legăturii dintre aceste variabile ar putea orienta cercetătorii și facilita conceperea și realizarea unor studii empirice viitoare. De asemenea, în urma analizei datelor din studiul meta-analitic, ne-am îndreptat spre realizarea analizelor empirice după cum urmează:

1. În primul studiu am examinat relația dintre controlul parental și autocontrolul copiilor într-un studiu de tip meta-analitic. Primul obiectiv al acestei cercetări a fost acela de a verifica efectele de asociere dintre controlul parental global și autocontrolul copiilor. Al doilea a vizat explorarea legăturii pozitive dintre controlul parental pozitiv / monitorizare și autocontrolul copiilor. Al treilea a vizat identificarea legăturii negative dintre controlul parental negativ / practicile parentale dure și autocontrolul copiilor. În cele din urmă, ultimul obiectiv al acestei meta-

analize și-a propus să investigheze rolul unor moderatori în măsură să afecteze puterea legăturii dintre controlul parental, dimensiunile sale și autocontrolul copiilor.

Implicații / aport: Prezentul studiu furnizează informații teoretice care aduc beneficii în ceea ce privește clarificarea conceptelor teoretice în variabilelor studiate și ajută la identificarea lacunelor din cercetările realizate în acest domeniu. De asemenea, demersul empiric analizează influența controlului parental asupra autocontrolului copilului. Nu a existat nici un studiu care să clarifice cadrul teoretic și empiric al practicilor parentale în relație cu autocontrolul copiilor. Astfel, acest studiu sistematizează cadrul teoretic și analizează la nivel empiric strategiile care sunt în măsură să influențeze dezvoltarea autocontrolului la copii.

2. În al doilea studiu am verificat dacă direcția și magnitudinea asocierii dintre controlului parental și autocontrolul copilului se mențin pe populație românească. Scopul studiului a fost și acela de a testa asocierea dintre controlul parental și autocontrolul copilului, dar și dintre impulsivitatea parentală, manifestarea unui nivel scăzut de autocontrol a părintelui în relația părinte - copil, și autocontrolul copilului și de a verifica rolul mediator al acordării recompensei în relația dintre aceste variabile.

Implicații / aport: Rezultatele acestui studiu arată că nivelul ridicat de control parental este un predictor pentru nivel ridicat de autocontrol la copii, în timp ce impulsivitatea parentală nu prezice în mod direct autocontrolul copilului, ci indirect, prin variabila acordarea recompensei. Acest studiu aduce rezultate obținute pe un eșantion românesc și analizează amănunțit relații care au fost identificate în studiul meta-analitic și care au fost privite succint în literatură. Prezenta cercetare poate avea implicații practice în domeniul educației parentale, în acțiunile de psihoeucație având ca scop îmbunătățirea calității vieții, starea de bine și dezvoltarea personală a copiilor și părinților și a calității relațiilor dintre părinți și copii.

3. În cel de-al treilea studiu am analizat rolul autocontrolului parental și al recompensării comportamentelor dezirabile asupra autocontrolului copiilor. De asemenea, am analizat și efectul indirect al variabilelor menționate prin intermediu a două mecanisme explocative: complianța și existența unor reguli implementate autorizat.

Implicații / aport: Rezultatele ar putea fi utile pentru o mai bună înțelegere a relației dintre variabilele parentale și autocontrolul copilului, cât și a rolului pe care autocontrolul părintelui îl poate avea în relație cu autocontrolul copilului. Aceste rezultate ar putea fi valorificate în dezvoltarea unor programe de prevenire și educație parentală care vizează dezvoltarea

competențelor parentale și pe cele ale copiilor, dar și care urmăresc dezvoltarea relațiilor din nucleul familial.

Prin urmare, această teză și-a propus să identifice care sunt competențele parentale care formează autocontrolul copiilor. De-a lungul celor trei studii empirice au fost analizate următoarele variabile parentale: controlul părintelui, autocontrolul parental, impulsivitatea parentală, acordarea recompensei, existența unor reguli implementate autorizat, recompensarea comportamentului dezirabil, toate acestea puse în relație cu autocontrolul copilului. De asemenea, în studiul meta-analitic, am urmărit să analizăm studiile care au analizat relația dintre controlul parental și autocontrolul copilului, precum și influența moderatorilor asupra relației menționate.

Astfel, în **studiul 1** am examinat relația dintre controlul parental și autocontrolul copiilor. Primul obiectiv al cercetării a fost acela de a verifica efectele de asociere dintre controlul parental global și autocontrolul copiilor. Al doilea a vizat explorarea legăturii pozitive dintre controlul parental pozitiv / monitorizare și autocontrolul copiilor. Al treilea a vizat identificarea legăturii negative dintre controlul parental negativ / practicile parentale dure și autocontrolul copiilor. În cele din urmă, ultimul obiectiv al acestei meta-analize și-a propus să investigheze posibili moderatorii în măsură să afecteze puterea legăturii dintre controlul parental, dimensiunile sale și autocontrolul copiilor.

Cu toate că părinții nu sunt singurii agenți care contribuie la dezvoltarea psiho - socială a copiilor, rolul lor rămâne de o importanță majoră pentru dezvoltarea abilităților copiilor. Cercetătorii au urmărit identificarea factorilor care contribuie la formarea autocontrolului copiilor și au evidențiat importanța contextului familial și a tehnicilor parentale. Cu toate că sunt studii care atestă legătura controlului parental cu autocontrolul copilului, nu au existat meta-analize care să examineze relația dintre ele.

Prezentul studiu este relevant domeniului științific pentru că contribuie la clarificarea conceptelor teoretice și a direcției și amplitudinii relației dintre controlul parental și autocontrolul copiilor, modul cum sunt operaționalizate variabilele, precum și factorii care influențează aceste relații. De asemenea, demersul empiric aduce informații noi privind rolul moderatorilor în relație cu autocontrolul copilului.

Prin urmare, primul studiu a urmărit identificarea și sistematizarea studiilor empirice care au analizat relația dintre controlul parental și autocontrolul copilului, precum și influența moderatorilor asupra relației menționate. În vederea atingerii acestui obiectiv, am realizat o

examinare amănunțită a articolelor indexate în următoarele baze de date: Science Direct, Scopus, Web of Science, Google Scholar, ResearchGate. Strategia de căutare a însemnat căutarea articolele incluse în cercetare pornind de la bibliografia celor pe care le dețineam deja din cercetările anterioare, cu ajutorul unor termeni cheie de căutare.

Criteriile de includere a studiilor în meta-analiză au fost selectate pentru a menține constantă definiția operațională a variabilelor relevante, conform obiectivului de cercetare. Acestea sunt: a) studiul vizează relația dintre controlul parental și autocontrolul copilului; b) studiul a raportat informații necesare prezentei analize, de exemplu, coeficientul de corelație între variabilele menționate; c) să fie publicat între anii 2009-2019; d) articolul să fie publicat în limba engleză; e) au fost incluse doar studii care aveau acceptul spre publicare al examinatorului sau care au fost publicate deja; f) studiile au fost transversale, dar și longitudinale.

Pentru a evita heterogenitatea rezultatelor statistice, situație în care studiile să raporteze variații mult prea mari pentru a putea trage o concluzie general valabilă și din încercarea de a menține constantă definiția operațională a variabilelor relevante, au fost eliminate acele studii care: a) măsoară variabila controlul parental în asociere cu alte variabile, de exemplu, cu suportul parental sau atașamentul; b) nu prezentau suficiente informații pentru prezenta, precum studii calitative, articole teoretice; c) au fost excluse studiile care măsoară variabilele dihotomic, am inclus doar studiile care măsurau variabilele continue.

Numărul articolelor identificate în urma acțiunii de căutare a fost 6132, am identificat 680 duplicate, am eliminat 4857 de articole în urma examinării după titlu și rezumat sau articole la care nu am avut acces, în urma parcurgerii întregului conținut al articolelor am eliminat un număr de 454 de articole care nu îndeplineau criteriile de eligibilitate. În final, am selectat 32 de studii care îndeplineau criteriile de includere în meta-analiză.

După examinarea amănunțită a studiilor identificate am obținut un eșantion general format din 51 772 de subiecți, de gen masculin și feminin, copii preșcolari, de vârstă școlară mică, preadolescenți și adolescenți, cu vârste cuprinse între 21 de luni și 18 ani. Eșantionul inclus în cercetare este transcultural, cuprinde țări din: Asia, America și Europa. Respondenții au fost copiii, iar variabilele au fost măsurate prin percepția copiilor privind comportamentul copiilor, dar au fost și studii care au măsurat variabilele prin percepția părinților și a profesorilor privind controlul parental și autocontrolul copiilor.

Primul studiu al prezentei teze furnizează informații noi despre influența controlului parental asupra autocontrolului copilului, dar aduce și beneficii în ceea ce privește clarificarea conceptelor teoretice și ajută la identificarea direcțiilor de viitoare de cercetare realizate în acest domeniu. Rezultatele indică faptul că există o relație semnificativă între controlul parental și autocontrolul copiilor la nivelul ansamblului studiilor investigate. În plus, există o corelație pozitivă semnificativă și între controlul parental pozitiv și nivelul de autocontrol al copiilor. Se confirmă și ipoteza care arată că există o corelație în sens negativ între controlul parental negativ și nivelul de autocontrol al copiilor. De asemenea, principalele concepte incluse în controlul parental pozitiv (monitorizarea) și în controlul parental negativ (practicile parentale dure) corelează și ele cu autocontrolul copiilor. Analiza de moderare a scos în evidență faptul că există diferențe semnificative între relația dintre controlul parental și autocontrolul copiilor în funcție de cultură, conceptualizarea și operaționalizarea controlului parental, conceptualizarea și operaționalizarea autocontrolului copiilor și de vârsta copiilor.

Scopul **studiului 2** a fost de a investiga rolul controlului parental și al impulsivității parentale în formarea autocontrolului copilului, precum și rolul mediator al recompensării comportamentului copilului dintre impulsivitatea parentală și autocontrolul copilului. Cercetarea menționată este un studiu transversal corelațional.

Cercetarea a inclus 304 de adolescenți, cu vârste cuprinse între 9 și 17 ani. Respondenții au fost selectați din licee din județul Suceava. 61,7% provin din mediul urban și 38,3% din contextul rural. Din perspectiva relevanței rolurilor pentru copii, pentru 52% dintre adolescenții intervievați, ambii părinți au avut un rol important în educația lor, 39,1% au spus că mama are cel mai important rol, pentru 4,9% tații dețineau rolul de persoană de referință și 3,3% au raportat că alte persoane, precum o rudă sau un prieten apropiat a avut rolul definitoriu în educația lor.

Pentru a testa ipotezele incluse în această cercetare am folosit un model de ecuații structurale în AMOS, pachet din IBM SPSS. Rezultatele studiului arată că există o relație pozitivă între controlul părinților și autocontrolul copiilor. Nivelurile ridicate de control parental sunt asociate cu tendința de a manifesta niveluri mai ridicate de autocontrol la copii. Impulsivitatea parentală prezice în sens negativ autocontrolul copiilor și influențează prin medierea realizată de recompensarea copiilor. Medierea este totală, ceea ce arată că autocontrolul copiilor este dat de mecanismul de recompensare parentală. Recompensarea folosită în mod corespunzător este o tehnică care îi ajută pe copii să-și gestioneze dorințele și impulsurile.

În **studiul 3** am investigat rolul autocontrolului parental și al recompensării comportamentelor dezirabile asupra autocontrolului copilului, prin intermediul variabilelor mediatore: complianța copilului și existența unor reguli implementate autorizat. În cercetarea prezentă am măsurat gradul în care copiii sunt complianți față de regulile și solicitările parentale prin indici comportamentali și nu prin indici interiori. La fel a fost măsurată și variabila eficiența implementării regulilor parentale și recompensarea comportamentului dezirabil. În schimb, nivelul de autocontrol al copilului precum și cel al părintelui a fost măsurat cu referire la indicii interiori.

La cercetare au participat 235 de elevi din 3 școli și licee din județul Suceava, cu vârste cuprinse între 10 și 18 ani. Pentru 62,9% dintre adolescenții intervievați, ambii părinți au avut un rol important în educația lor, 26,3% au spus că mama are cel mai important rol, pentru 4,9% tații dețineau rolul de persoană de referință și 5,9% au raportat că alte persoane, precum o rudă sau un prieten apropiat a avut rolul definitiv în educația lor.

Cercetarea prezentă și-a propus să testeze un model al relațiilor cauzale, directe și indirecte, incluse în cercetare cu ajutorul soft-ului AMOS. Rolul părinților în ceea ce privește atingerea unui nivel ridicat de autocontrol de către copii este arătat de cercetările din domeniu care susțin, prin rezultate empirice, impactul părinților în formarea autocontrolului copiilor (Kendra et al., 2018; Wright & Beaver, 2005). Rezultatele cercetării au arătat că nivelul de autocontrol al copilului este influențat de nivelul de autocontrol al părintelui, iar complianța copilului mediază relația dintre autocontrolul părintelui și nivelul de autocontrol al copilului. De asemenea, complianța copilului mediază relația dintre recompensarea comportamentului dezirabil și autocontrolul copilului și regulile implementate autorizat mediază relația dintre recompensarea comportamentului dezirabil și autocontrolul copilului. Pe de altă parte, autocontrolul părintelui nu influențează existența unor reguli implementate autorizat.

CONTRIBUȚII PERSONALE ȘI IMPLICAȚII PRACTICE

În prima parte a acestei lucrări am analizat cadrul teoretic pe care s-a bazat cercetarea empirică. Am realizat o sinteză teoretică amănunțită, am definit termenii și relațiile dintre factorii menționați așa cum sunt prezentați în studii științifice și am încercat să răspundem la întrebarea „Care sunt factorii parentali care influențează dezvoltarea autocontrolului la copii?”. Am definit variabilele utilizate în cercetarea empirică și am realizat clare delimitări conceptuale ale lor în

raport cu noțiuni apropiate, asociate. De asemenea, am sintetizat câteva din teoriile care susțin demersul empiric al prezentei teze.

Așadar, prin prezenta teză am contribuit la identificarea cadrului teoretic al tezei și am sintetizat rezultatele cercetărilor privind influența controlului parental asupra autocontrolului copilului și am clarificat conceptele teoretice. Apoi, am concretizat acest demers într-o meta-analiză și am identificat că există o relație semnificativă între controlul parental și autocontrolul copilului, precum și rolul moderatorilor în această relație. Relația a fost ulterior testată pe un lot românesc.

Primul studiu meta-analitic contribuie la conturarea cadrului teoretic privind contextul, factorii și strategiile de formare a autocontrolului la copii, prezentând asocierile dintre variabile și unele din mecanismele lor explicative. Prin urmare, demersul de cercetare a cadrului teoretic evidențiază sinteza literaturii științifice din domeniu care poate ajuta la extinderea cunoștințelor referitoare la problematica de cercetare discutată.

Contribuțiile empirice originale întăresc relevanța studiului meta-analitic care a evidențiat lacunele prezente în literatura de cercetare și necesitatea continuării acestui demers empiric prin studii care să analizeze efectul direct sau indirect al practicilor parentale asupra formării autocontrolului copilului.

În primul rând, analiza asocierii unor variabile parentale controlul parental și impulsivitatea parentală cu autocontrolul copiilor, precum și analiza de mediere dată de acordarea recompensei în relația dintre impulsivitatea parentală și autocontrolul copilului. Acest studiu, care s-a bazat pe rezultatele meta-analizei realizate, și-a propus să testeze în premieră, din câte știm noi, relația dintre controlul parental / impulsivitatea parentală și autocontrolul copiilor pe un lot românesc. În plus, am dorit să extindem analiza explicativă a relației dintre impulsivitatea parentală și autocontrolul la copii prin analiza rolului mediator al acordării recompensei.

În al doilea rând, este pentru prima dată când în literatură sunt analizate practicile parentale specifice controlului parental pozitiv: recompensarea comportamentelor dezirabile, complianța copilului și existența unor reguli implementate autorizat, precum și autocontrolul parental prin efectul direct sau indirect asupra autocontrolului copilului. Aceste studii întăresc relevanța studiului meta-analitic care a evidențiat lacunele prezente în literatura de cercetare și necesitatea continuării acestui demers empiric prin studii care să analizeze efectul direct sau indirect al practicilor parentale asupra formării autocontrolului copilului.

Rezultatele prezentei teze largesc granițele de înțelegere a conceptelor examinate care pot fi valorificate de părinți în context educativ individual sau pot fi introduse în programe de educație parentală, pe de o parte, în vederea prevenirii comportamentelor disfuncționale la copii și , pe de altă parte, ținând dezvoltarea potențialului copilului în vederea creșterii stării de bine și a integrării sale în societate.

Tehnicile parentale identificate în cercetarea prezentă pot fi introduce în cadrul mijloacelor de psihoterapie pentru a favoriza conștientizarea trăirilor, manifestarea emoțiilor și atitudinilor ce dezvoltă exprimarea autocontrolului în familie și căutarea unor soluții funcționale specifice momentului în care familia se află din punct de vedere al dezvoltării controlului de sine.

Înțelegerea perioadei sensibile de însușire a abilității de autocontrol, a comportamentelor aferente nivelurilor de autocontrol la copii, dinamica dezvoltării autocontrolului pentru individ, cristalizarea acestei abilități în copilăria timpurie, precum și practicile parentale cu ponderea cea mai ridicată în formarea controlului de sine la copii, ar putea fi baza teoretică și aplicativă pentru dezvoltarea unor programe de educație preparentală în care viitorii părinți să fie conștientizați de importanța rolului lor în formarea și devenirea propriilor copii.

Studiile efectuate conturează spectrul practicilor parentale și relația lor cu autocontrolul copiilor, dar, de asemenea, scot în evidență importanța continuării demersului de cercetare empirică cu alte studii în care să fie cuprinse practici parentale mai puțin examinate sau pe care le-am identificat în relație cu alte variabile și care ar putea fi examinate pe populație românească. Ținând cont că am identificat diferențe în relația dintre controlul parental și autocontrolul copilului în ceea ce privește cultura, examinarea relației menționate pe populație românească este de dorit. De asemenea, varietatea culturală a studiilor incluse în meta-analiză aduc un plus literaturii în domeniu, sugerând posibilitatea realizării unor studii trans-culturale în care să fie examinate variabile parentale și autocontrolul copilului.

Analiza ponderii practicilor parentale folosite în relație cu autocontrolul copilului evidențiază faptul că unele practici parentale, deși sunt asociate semnificativ cu controlul de sine la copii, au o pondere mai scăzută pentru că au fost mai puțin studiate. Prin urmare, rezultatele observate evidențiază necesitatea continuării acestui demers științific prin cercetări empirice, transversale și longitudinale, care să examineze practicile parentale studiate mai puțin și care ar putea influența dezvoltarea autocontrolului la copii.

Relevanța acestui demers științific este dat de faptul că, la momentul actual, sunt foarte puține studii științifice care să studieze relația dintre practicile parentale și autocontrolul copilului și cu atât mai puțin care să examineze această relație pe un eșantion de populație românească. Noi nu am identificat nici un studiu care să examineze această relație în România.

Această lucrare a urmărit să realizeze o sinteză amănunțită a literaturii de specialitate privind relația dintre unele practici parentale și autocontrolul copilului. În acest sens, am evidențiat rolul mediului familial, al controlului și al practicilor parentale în formarea controlului de sine la copii și am prezentat asocierile dintre unele concepte parentale și efectul lor asupra nivelului de autocontrol al copiilor prin cercetare teoretică și empirică. La nivel practic, acest demers de cercetare oferă o sinteză structurată care poate fi premisa realizării unor cercetări privind relația practicilor parentale cu autocontrolul copilului.